Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Juan Galdos Arbide

Qiartzun, Gipuzkoa
(1924-2015)

Aurkibidea

Biografia

Juanito (argazkiaren ezkerrean) Galdos bezala ezagutzen dugun tabernako seme zaharrena da. Beti ezagutu dute taberna etxean, Eguzkialden. Lehendabizi, zati zaharrean, eta, gero, berrian. Galdostarrak izan ziren Gurutzera berrikuntzak ekartzen lehenengoetarikoak: kamioia, irratia, telefonoa. Auzoko esne guztiak eurek biltzen zituzten, gero Donostiara eramateko.

Zintak

OIA-060

- **Proiektua**: Oiartzuarren baitan
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Lardi, Ane - Toledo Lardi, Maitane
- **Data**: 2007-10-14
- **Iraupena**: 57 min
- **Euskarria**: MiniDV
- **Kodifikatzailea**: Lardi, Ane

OIA-061

- **Proiektua**: Oiartzuarren baitan
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Lardi, Ane - Toledo Lardi, Maitane
- **Data**: 2007-10-14
- **Iraupena**: 58 min
- **Euskarria**: MiniDV
- **Kodifikatzailea**: Lardi, Ane

Pasarteak

1. Errepublikan dotrinarik ez eskolan

- **Erref**: OIA-060/002
- **Iraupena**: 0:00:50. **Hasi**: 00:06:10. **Bukatu**: 00:07:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Politika » Gerra aurrea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:
Juanitok gogoan du Errepublikan gurutze denak kendu zituztela eta dotrina ez zela ematen eskolan. Beren etxean hartzen zuten dotrina. Gerraren ondoren, berriro jarri zituzten gurutzeak.

Transkripzioa
- Hoa kendu 'ta zea, republikanuk jarri zianian, gurutzia denak kendu in zittuzten. Eskolan ez zen maten zeikan, dotriñikan 'ta hola. 'Ta geo berriz zea

- (...)

- Sí.

- Hemen gambaran?

- Bai, eualdi txarra itten zenian gambaran 'ta bestela berriz, kampun itzalin, biño zean, eskola barrenin ez. Hoi republikako demboan, enteintzen? Gu eskola joten giñanin. Geo berriz ya gerra hasi zenian, zea, berriz jarri zin gurutzik, biño geo, gerra hasi 'ta geo. Gerra bukatu zenian!

- Ya ya. Ordun, gerra aurretik, republika zelik, hor ez zen eskola maten.

2. Errepublikan, eskola euskaraz

- **Erref**: OIA-060/004
- **Iraupena**: 0:01:36. **Hasi**: 00:07:24. **Bukatu**: 00:09:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Euskara » Euskararen egoera
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:
Gerran ezin zuten eskolara joan, soldaduak sartu baitziren bertan. Errepublikan euskaraz ematen zen eskola. Bi maistra ziren: Delfina Perez, neskekin egoten zena; eta Maria Altuna, mutilekin egoten zena.

Transkripzioa
- Zu're gotuko za hoi, ez?
- Ni jorra gutxi iña naz eskola.
- Gutxi.
- Biño garai haitan!
- Bai, bai, garai haitan.
- Garai haitan 'e zen gerra 'ta ordun (...) eskola,
- Bai,
- 'Ta eskolik gabe geldittu giñan hemen 'ta, nik eskolan hamabost eun 'e ez 'ttut iñak.
- Soldauak sartu baizin, eondu baizin hor. Gerra zen bitartian.
- Eskolan?
- Lotan 'ta. Bai.
- A....! Ordun akabo eskola!
- Bai, biño geo berriz 'e seittu zun berriz.
- Bai, biño geo ya ni eskolan hasteko, ya dotriña 'ta hoi den guk hemen eskolan ematen genun, hemen ez. Orduko ya, gu, ni juten nitzanin. Orduko bai.
- Karo, zu ya gerra hasi 'ta, gerra bukatuta...
- Ez, gerra bukatuta... Ni ya eskolan hasteko, ya zeatua zen.
- Ya pixkat kalmatua.
- Kalmatua bai.
- 'Ta republikan ze maten zen euskeraz 'o kastellanoz? Eskola?
- Hemen?
- Bai.
- Euskeraz. Euskeraz.
- 'Ta maestra... Zer zen maestra 'o maisua 'o zer zen?
- Maestrak. Bi maestra zian.
- Bi? Bi bazin, e!
- Bai.
- Neskana 'ta beste mutillantzat.
- Jendia asko joten zen. Honea barriyo guziya tortzen baizen. 'Ta bi...
- Neskan mestra yun zea, Delfina Perez. Eta mutillan maestra zen Maria Altuna.
- 'Ta Oiartzunguk zin hoik?
- Ez.
- Ez, Donostikua.
- Ez dakigu.

3. Eskolak eta Eguazkialde

- **Erref**: OIA-060/006
- **Iraupena**: 0:01:16. **Hasi**: 00:09:20. **Bukatu**: 00:10:36
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Gurutzeko eskolak Diputazioarenak ziren. Juanito mutil koskorra zela egin ziren bere etxea eta eskola. Galdosena bezala ezagutzen dugun etxea Eguzkialde da eta bi puskatan egina da.

Transkripzioa
- 'Ta hoik zer zin, nik aitzia badut Diputaziyunak 'ro zila eskolak? Beste auzotan ez bezela diputaziyunak zila 'ro...
- Bai, bai.
- Garai haitan diputaziyuk in zittun hoik. Haiyen eskutikan behintzat. Haiyen eskutikan.
- Ordun zuek beti izandu zuten hor eskola?
- Hoik in zian ni mutil koskorra nintzala in zian. Eskola hoi 'ta itxi hau're bai honuzkua. Dembo berian in zian. Leno gu han bizitzen giñan 'ta geo eskola 'ta hau dembo berin in zian.
- Hau gerra hasteko bukatua zen, iña zen.
- Bai, bai, iña bai.
- Gu gerra, gerra gu torri 'ta seittun hasi zen gerra. Gu honea Iartzatik honea torri 'ta seittun gerra hasi zen bai.
- Hogeita hamaseiyan.
- 'Ta enkarguta honea tortzen giñan ordun'e.
- Bai, itxi hau da bi puskatan, bi puskatan iña itxi hau. Hauzko ayeka, erdiyan hauzko ayeka, hau, aldi hau biño hamar urte gehiyo, zarruo, zarragua da. 'Ta hok anaiyak denak, ni ez gaiñekuak han jaiyuk dia 'ta ni berriz itxi hontan.
- Hau hemen.

4. Gerra nola sartu zen

- **Erref**: OIA-060/007
- **Iraupena**: 0:02:44. **Hasi**: 00:10:36. **Bukatu**: 00:13:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Santosen familia Igartzatik Borrokazelaietara etorri eta agudo hasi zen gerra. Gogoan ditu kanoikadak eta bala-soinuak, "pakun-pakun", Urkabetik. Juanitok kontatu digu erreketeak sartu zirenean Okelarren behia nola hil zuten. Tiburtziok, berriz, Aldakon idia nola hil zuten.

Transkripzioa
- Eta gerra gotzen zazte ordun? Gerrataz?
- Ez, libratu giñan! Gerratik libratu giñan gu.

- Libre bai. Bai, gaztiak ziñaztelako, biño gotu itten zazte, nola hasi zen 'ta?
- Hoixe gotu!
- Ni batez.
- Bai, bai.
- Ni bost urtetan torri nitzen honea 'ta gerra seitan torri... Sei urtetan 'o sei... Zean zen, treintayseisen gerra.
- Bai!
- Eta nik bost urte in 'ta handikan auro zen gerra. Biño akordatzen naz, kañonazuak eta nola ibilli zin denak burun betti abioyak nola ibiltzen zin. Hoi dena akordatzen naz ni. 'Ta balak 'e, zea, bala soiñuak, pan, pakun 'ta pakun iñez 'ta. Leiyuan jarri koltxoiya 'ta ohiyan gaiñin jarri denak gu, senide denak, mutikozkorrak eta neskakoskorrak denak han jarri, eta eoten giñan denak, bala sartu gabe. Urkabetik aitzen zin tiroka: "takun 'ta takun 'ta 'takun! 'ta" Geo reketiak eta nola ibiltzen zin 'ta dena akortzen naz ni!
- Reketiak sartu zinin gaiña, hortik barrena torri zian, 'ta handikan, hango disparukin behiya zeatu zen Okelarren!
- Bai. 'Ta geo izeba hara jona, gue arreba ttikiya nexkakoxkorrin hara.
- Bai.
- Eta atta nola jon zen korrika hara 'ta nexkakoxkorra hartu 'ta besuan hartu 'ta nola karri zun itxea. 'Ta hoi dena akortzen naz ni.
- Bai, karo.
- 'Ta atta, zea izeba atzetik nola torri zen 'ta hoi dena akortzen naz ni. Bai.
- Kuadran barrenin hil zuten behiya, ez? Kuadran barrenin zen, ez?
- Kuadran barrenian. Bai.
- Hoi non?
- Gue atta 'ta, biño geo abixua
- Gu dugun baserri...
- Reketiak sartu zienian. Pamplonatikan reketik hortik barrena sartu baizian. 'Ta orduan.
- Biño behiya hil zuten geo baserriyan hemendikan...
- Handikan dispaatu.
- Bost minutu birian dugu baserriya 'ta han hil zuten behiya. Tiroz, osea, bala batekin. Geo Aldakon 'e hil zuten garai haitan. Iriya berriz hor.
- Han iriya bai.
- Iriketan ordun Pamplona ta...
- Gabian kampun dabillela.
- Kampun 'ta ibiltzen baizin, ordun ez baizen kamionik.
- Karo! Gabian ate zuten hua zeara, goiko zelaira 'ta han belarra jaten klak eta klak eta bestiak: "¡alto quién vive, alto quién vive!" 'Ta iriya han 'ta.
- Karo gosiak amorratzen 'ta mendiyan! Lesakatik etorriya iriya. Zea, be uztarriya 'ta karrua 'ta ahal zen bezela!. Trastik ordun ez baizin kamionin ibiltzen. Iriyakin 'ta mandoz 'ta, astua 'ro zaldiz 'o. Ordun ez zen kotxeik. Hoken itxian zen kamion bat, besteik ez zen. Hemen Oiartzunen, zembat kamion izango zin?
- Gutxi.
- Gutxi, je, hamar ez behintzat.
- Bi 'o. bi 'o hiru, ez?
- 'Ta iriya 'ta.

5. Erreketeen ibilerak

- **Erref**: OIA-060/008
- **Iraupena**: 0:03:40. **Hasi**: 00:13:20. **Bukatu**: 00:17:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Erreketeek abereak bertan akabatu eta eramaten zituzten. Beste batzuetan, eramanarazi, tasatu eta txartel bat ematen omen zuten; baina oraindik ez da ezagutzen inor kobratu duenik. Gurdiak edo kamioiak zituztenak derrigortu egiten zituzten zaurituak Lesakara eramatera. Erreketeak Pikoketako zeharretik sartu ziren. Irun hartu behar zuten eta Beorlegik Galdos aita hartu zuen gidari. Gogoan dute Pikoketako fusilamendua.

Transkripzioa
- Hamahiru, ez?
- Bai, gehixio 're bai.
- Reketiak hor eondu zin, zea Gaztelun. 'Ta joten zin itxez itxe harriya hartu 'ta oillua harrapatzen bazuten, da....! Harriyakin jo 'ta zakoa denak, oilluak harrapatu (...) itten zuten.
- Harriyakin...
- Handik aurrea oilluak genittunak gambaran gorde itten genittun guk. Bestela eunero jon 'ta jota oilluak eamaten zittuzten denak.
- Tiroz botzen zittuzten, tiroz, tapa, tapa. Biño geo (palankan) sartu zin. La ostia! Baita zea re haik... Guenin bota ez zituztenin konten! Haik ez zuten... Hala zozten, haik ittia ez da harritzekua. Beák gaizki, gosiak, haik ittia ez zen harritzekua.
- Bai orduan...
- Ordun ez zen zeik.
- Gaiña ixilik eon bihar.
- Aber ba, joe!
- Jo, erra marka! Zea maten 'men zuten, ez? Balik 'o... Animaliya maten zutenin baserritikan, balik maten 'men zittuzten, ez?
- Bai, bai.
- De adorno, ez? 'O...
- Biño kobratzekoik ez.
- Kobratu al zun? Iñor 'e ez daki kobratu zun iñork 'e.
- Nei oaindik sekula iñorrek ez nau san behintzat kobratuik!
- Ez, ez.
- Tasatu 'ta hoimbeste, zuetzako, biño...
- Ni ya hoi ez na akordatzen. Ni total, nittun bi urte gerra hasi zenin 'ta hamalauin jaiyua 'ta hamaseiyin hasi zen gerra. 'Ta hoik ya gehiyo...
- Ni akortzen naz itxetikan erittuak eta pentsuk ta eamatea itxetikan behiyak eta gurdiya hartu 'ta atta joten zen. 'Ta zortzi ordun ez zen itxea tortzen. Hor ibiltzen zen hairi launtzen. Reketiai 'ro zea hoiri, launtzen. Hemendik baserri guziyak, e! Tellei, Antsiskoi... Denak.
- Denak, txandan txandan. 'Ta zea, Lesaka!
- Lesakara 'ta!
- Lesaka jon ber! Oaiñ bino aziendak hokiyo prepatuk eoten zin bai ordun, beti kostumbratuk lanin.
- Ez oain bezelako kamiyukin gaiña, bire txarrak, estraka tartetik 'ta kirrinkiti karranka 'ta. Bai, bai.
- 'Ta sartu ordun, nondikan, nondikan torri zin? Ze nik nakan buruan Autxilitikan.
- Hoik nondikan torri zian?
- Bai.

- Pues...
- Pikoketatik, ez?
- Pikoketatik, ziarra hortatik gañea.
- Reketia bai (...) Hortikan hortikan.
- Hortik hasi zin tiroka. Tak handik eta tak hemendik.
- 'Ta hortikan ya Aldako... Altzibarra 'ta Aldakoa etorri zian.
- A...!
- Lembizikuk. 'Ta hortikan ya hasi zin ya zeatzen.
- Pikoketatik torri 'ta Ameztitan barrena. Goitik bera.
- Pikoketa miño hauntzotikan. Menditikan.
- Hauntzotikan, bai.
- Bai, bai.
- 'Ta hor Pikoketan bazin gorriyak 'o, ez?
- Han hill zittuzten, zea, geo... Karo, Irun hartu, hartu ber zuten nazionalak 'ta Pikoketatikan barrena hasi zian 'ta hara jon zian, gañea gue atta izaten yun giddai aurrian.
- Ya, ya, ya.
- Beorlegi zeatuk. Eta han sartu ttuk 'ta batzuk eskapo in ziten. biño 'ta hamazazpi harrapatu zittuztenak bi... Bi milizianak, eta beste hamabost mutil denak bertan afusilatu zittuzten.
- Bertan zolua in ta sartu.
- Hamazazpi urte, bai!
- Oain dela urte gutxi ate zittuzten...
- Oan berriro ate ttuzte zeak...
- Hor Pikoketan 'ta afusilatu in zittuzten.
- Hamazazpi 'ro...
- Hezurrak atetzen oain dela urte gutxi aittu ttuken hor.
- Pikoketakuk urte batzuk battuk, biño... Oaiñ aittu dia, oaiñ berriro aittu dia, zeaku hontan, Lekungainko hontan 'o... Artikuzko biri hortan aittu dia lengo astian 'o... Aurrekun 'o....
- Bai. Bat in dute 'ta oain kampo santun onduan ai 'men dia.

6. Trabajadoreak

- **Erref**: OIA-060/010
- **Iraupena**: 0:02:30. **Hasi**: 00:18:10. **Bukatu**: 00:20:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Gerraren ondoren, irin bila joan ziren Nafarroara. Antsillesen 'trabajadoreak' eta Borrokazelaietan eskoltak edo kintoak. 'Trabajadore' batek ihes egin zuen, eta garesti ordaindu zuen.

Transkripzioa
- Gerra, 'ta gerra ondorena, ez? Gosia geo erra, ez?
- Bai. Gosia! (...) bai. Ez oliyoik, ez ogiyik...
- Jango baldin bazen iriña billa, zeaiño jon ber, Lesakaiño jen ber.
- Bai.
- Bai, errotak eta itxi iñ zittuzten hemen eta... Haik Lesaka 'ta horrea jon 'ta kontrabandun.
- San Antona. Gabez beti, San Antona jon 'ta handikan hartu 'ta geo San

Antonen ez bazen harrapatzen, Lesaka!
- Erra martxa!
- Bai, bai.
- Naparrun ez baizittuzten zeatu... itxi.
- Ez. Hanguk ez. Hemenguk bai.
- Hemen bai. Gipuzkoan 'ta bai.
- 'Ta gaiñekun ze baserritan iondu zin? 'O zuk san 'zu len, ez? E... Soldauk baserritan sartzen zin, 'ta han eoten zin. Hemen Pelun 'ta eondu zin, ez? 'O...
- Bueno, hemen barrakoiyak iñ zittuzten.
- Bai, Arkale aldin 'ta. Babilonian 'ta
- Lenoztikan gue itxian 'e bai. Zea hortan (Borrokazelaitan,) hemen goiyan do. Antsiles 'o, (borroka zelaitan) hor goiyan.
- Baita 're.
- Borroka zelaitan hor goiyan. Eta bizitza batin eoten zian Trabajadorik eta gue itxian berriz, eskoltak, 'o kintuak eoten zian. 'Ta Antsileskunen Trabajadorik. Hiru itxetan. Zortzi hillaetin eondu zin, e! Zortzi hillaete!
- Biño gerra 'ta geo?
- Gambaran lo itten zuten eta gue itxian eondu zin lau sargento, bian salan ohiyak jarri denak 'ta han itten zuten lau sargentok lo. 'Ta beste itxian Trabajadorikin alferezak itten zun lo. 'Ta Antsileskun berriz, zea, han Trabajadorik, han ez zen zeik, ofizialik ez zen eoten han. Trabajadorik bakarrak. 'Ta batek alde in zun Fraintzira, eskapo in zun Trabajadore batek.
- Soldado batek ihesi.
- Soldao batek eskapo in zun 'ta geo nombatte pasoik ez 'o, ikaatu 'ro komei, berriz 'e honea torri.
- Korrika torri zen barkaziyua eskatuz 'ta hola 'ta.
- Hola, hurrungo urtian, 'o, hurrungo egunian Billarreko horta man, hor Aldakoko bazter hortan 'ta hor afusilatu in zuten. Tapa, hill in zuten!
- Hiltzen baizuten ordun! Zakurra biño aixuo!
- Gau batin hara jon eta geo goizeko berriz etorri zeneko enteatu 'ta hill in zuten hua zean.
- Iñorrek ez ziyoten ezer saten 'ta!
- E?
- Haik jaun 'ta jabe, iñorrek ez ziyoten ezer saten 'ta!
- Esan! 'Ta zeiñek san ber zion hairi?

7. Irungo frontea

- **Erref**: OIA-060/012
- **Iraupena**: 0:02:16. **Hasi**: 00:21:44. **Bukatu**: 00:24:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Tiburtziok gogoan du Irungo frontea zeinen gogorra izan zen. Beorlegiren agindupean, soldadu pila joan zen, eta hemengo asko erori zen han. Tiburtzioren anaia frontean hil zen; behartuta eraman zuten. Auzoko asko eraman zituzten. Hika.

Transkripzioa
- Ze ai ziñazten zuek saten? Batea ai ziñazten 'ta! Ez dut aittu.
- Bai, ordun komeiyak ikusi baigenittun, komeiyak! Gue itxian 'e soldauk

eondu zin ez dakit zembat hillaetin eondu zin. Denak guardiya 'ta handik Irun aldea, San Martzial aldetik eta, harek itten baizuten eta handikan derrotxe emate zuten batin eta bestin eta bestik eta bestin. Hillaetik in 'ttugu guk Irun ayeka azaldu gabe.
- Bai, bai. Ordun ez zioken azaltzeikan.
- Azaltzeikan 'e! Joe, (...)
- Geo handikan San Martzial (Sueltsu) alde 'ta hoitikan ta (...) gaiñin harrapatu zuten 'ta sekulako tiroteua itten zuten han 'ta. Bota 're bai, hemendik jendia jon 'ta, soldau franko bota zuten hemengua, hemenguk frentin jon 'ta gue itxe onduan barrena gizajuk, ardiyak mendiyan bezela. (...) Beorlegi kabroi harek biali zittun 'ta. Handik goitik betti zerrauran 'ta, geo zerrauran bazittuzten iñak defentsak alambrikin 'ta kristona 'ta bat (...) gizajua, alajainkua, alambria saltatzen ai zela hil 'ta bertan geldittua, alambrin zintzilik hantxe geldittu zen, gizajua, soldao bat. Bo...! Ordun!
- Hoik denak ikusi iñ zenittun? Zuk ordun hamaika urte 'ro izango zenittun!
- Nik ordun hamaika hamabi urte.
- Hamabi urte.
- Bai, hik hamabi urte ttun ordun. Hik hamabi urte, nik sei 'ta hik hamabi.
- Difuntua guria, gerrea jon zena hua 're. Haren zea, erretratukin 'e ni (sakristiya) ordun...
- Ya, ya ya.
- 'Ta harei erretratua hartua zea, illia mozteko makinak eta eamatea jon nitzan 'ta han harrapatu nun. Gerran hil zen hua 're, gizajua!
- Zer zen zuena?
- Zarrena.
- Anaiya? A!
- Joxemanul yun hua, ez?
- Joxemanul.
- Joxemanul, bai.
- 'Ta hua bertuta eamango zuten?
- Bai.
- Bai, bai, bai.
- 'Ta zuenatik ez al zen iñor zea...
- Hemendikan ez. Hemendikan zarrena ni nitzan.
- A! Zu ziñan zarrena?
- 'Ta zea, Pelun 'ta bazin (...) hemendik 'e bai. Pelukua 'ta zea, Telleikua 're bai.
- Telleiko Tomas bai.
- Telleiko Tomas 'ta zeakua, Joakin Txipiberrikua 're bai 'ta.
- Baita 're.
- Hoik barriyokuk. Erbittikua 're bai.
- Erbittikua... Bi anai...

8. Bonbak hil

- **Erref**: OIA-060/014
- **Iraupena**: 0:01:16. **Hasi**: 00:24:44. **Bukatu**: 00:26:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak

Laburpena:
Lazkanburuko semea, gauean bazkaketa egiten ari zela, aireplanoak botatako bonba batekin hil zen. Palankaritarra zen.

Transkripzioa
- Lazkamukua hor abioitikan 'o botata zein hil zen noski?
- A bai! Eduterio!
- Edulterio!
- Edulterio!
- Bai, han nik aittu ttut
(denak batera hitz egiten)
- (...) Behiyakin 'ta Austinen itxian ziozteken haik 'ta geo nazionalak ziozteken zean, Arkalen. 'Ta gabian ate duk zeakin, behiyakin bazkaketa 'ta zea aeroplano txar batzuk tortzen ttun tri...! Ttiki batzuk 'ta bombak holakuk botill hau bezain ttiki batzuk. Haitako batek bazterretik sartu 'ta harekin.
- Hill?
- Hil zen.
- Bai, bai.
- Bai, baiño hemen zean hil zen hua, e! Austi, Austiñen itxian.
- Hor herittu 'ta gue kamionan, gue attak eaman zun kamionetan kalea. 'Ta han bertan, Oiartzunen hil zen.
- Oiartzunen hil?
- Bai.
- Biño herittu ez zuten Lazkanburun in, hemen in zuten.
- Hor, hor, bai hor.
- Zubitene 'o Austiñenea, hemengo baserriy hontan.
- Geo atta torri zen: "hil da gizajua, hil da gizajua!" itten tzula... Palankaya.

9. Palankariak

- **Erref**: OIA-060/016
- **Iraupena**: 0:01:40. **Hasi**: 00:28:00. **Bukatu**: 00:29:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:
Palanka jaurtiketan aritzen zen Baltasar; horregatik deitzen diete palankaritarrak ondorengoei. Xanisteban batzuetan, palanka tira eta posta barrura sartu zuen leihotik. Bera eta semea aritzen ziren.

Transkripzioa
- Hoik zean jaiyuk izandu 'ttuk, zean, este... Ameriketan.
- A bai?
- Bai, bai. Biajedenobios hara jon baizin hoik. 'Ta geo han lanin aittu 'ta han jaiyo 'ta torriyak bai.
- Atta... Balta... Baltaxar
- Bai, e?
- Bai.
- Atta, attona Baltasar zen hoikena. Baltaxar.
- Baltasar, bai.
- Baltasar. Palankaiya hua zen, begi bakarra. Begiya ez dakit nola galdua zun, begi bakarra zen.
- Harrekin ongi beituko zun?

- Atton konkor erra! Jolin!
- Bai. Hua gizon haundiya zen, e! Fuertia!
- 'Ta gotzen al zazte bea palanka titzen 'ta? Gotzen zazte?
- Bai, bai. Oiartzunen tiko zun harek.
- Oiartzunen beko plazan ti zun.
- Beko Plazan mutur batetik bestea tia 'ta!
- Hoixe. Fiestetan 'ta hola titzen zun. Bai. 'Ta semiak 'e bai, Joxek 'e. Hora hilla da.
- Bai. Harek dexente (...) zittuen, e!
- Xanistebanetan eun batin hola tira zin, 'ta zea sartu zin, Postako zea hartan, leiyotik hara. Tira 'ta jia barrena...! Barrenin graziyak ez zula ezer harrapatu! Lukasen, zea...
- Bai, leiyotikan.
- Leiyotikan.
- Ordun...
- 'Ta hua bakarra al zen hortan aitzen zena? 'O norbatt gehiyo bazen (...) palankaitarra?
- Hemen ez. Hua 'ta semia, gaiñekun ez da hemen.
- Hemen ez.
- Hua numbatte berez zeakua zen, Goierrikua.
- Goierritarra.
- Goierri aldekua, ez dakit ze herritakua zen, biño... Geo hemen esposatu zen, Txipin 'ta Txipira torri zin lembizi
- Ez, ez, ez. Lazkamburura.
- Lazkamburura.
- Lembizi eosi zun Lazkamburu, geo hasi zian esneketan 'ta abar Donostira 'ta geo eosi zun Txipi.
- Geo Txipi eosi.
- Txipi eosi 'ta geo itxia arreglatu 'ta beák in zuten hoik.

10. Mirua

- **Erref**: OIA-060/017
- **Iraupena**: 0:00:57. **Hasi**: 00:29:40. **Bukatu**: 00:30:37
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Lexikoa
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Gaitzizenak

Laburpena:
Oiartzunen izengoitiak asko erabiltzen dira. Hemen potitotarrak eta miruak aipatzen dira. Hika.

Transkripzioa
- Txipin ordun ttuken hoik, oain Potitone dena, hoik ttuken hor. Hoiken ama 'ta atta 'ta amona 'ta Txipin zinak. 'Ta geo hoik biali 'ta itxia eosi zunin Palankaiyak hoi denak biali... Alde in ziten hortikan
- Bai. Mirua 'ta denak.
- Mirua!
- (denak batera hizketan)
- Miru-atsua, amonari miru-atsua saten ziyoten, numbaitikan kolka lapurtu 'men zula be txitukin 'ta geoztikan miru-atsua. Grabiela. Izena zun Grabiela. Emakume haundi bat zen, emakume haundi bat.
- Ahizpa 're bai bazin bestia, Mañula!

- Be ahizpa Mañuela.
- Mañuela bestia. Hua 're haundiya yun, e!
- Bai, bai.
- Biño hoik zer zin Mirutarrak?
- Bai, bai.
- Haik hemenguk, bai Oiartzunguk
- Eta hoik bizi zin?
- Hor Txipin.
- Txipin.
- Txipin.
-'Ta geo sartu zin Palankaiyak.
- Geo Palankaiya. Haik bialita geo Palankaiya sartu zen. Horrea bai.
- 'Ta gaiñekun, zea hemen...

11. Usategietako harri-jasotzaileak

- **Erref**: OIA-060/018
- **Iraupena**: 0:01:13. **Hasi**: 00:30:37. **Bukatu**: 00:31:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Beste kirol batzuk
- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:
Usategietako aita-semeak harri-jasotzen aritzen ziren.

Transkripzioa
- Hemen herri kiroletan 'ta Usateietakuk 'e, zuek izautuko zenittuzten, hoik harri jasotzen 'o aizkolai 'o ze aitzen zin?
- Harri jasotzen.
- Harri jasotzen.
- Bai.
- Onak 'men zin, ez? 'O...
- Bueno.
- Gotzen al zazte?
- Onak bai. Atta behintzat, oso ona.
- Atta ona, 'ta semik hobio berriz.
- Be garaiyin atta zen harri ttikiyakin 'o ehun kiloko harriyakin hobena, hobenetako bat.
- Ehun kiloko harriyakin 'ta (...) 'e aitzen zen. 'Ta geo semia.
- Biño be harri propiyua yun ehun kilokua.
- Biño geo semia Teodoro, arront ona zen harriya jasotzen. Ehun kiloko harriyakin arront ona.
- Joxe Mai 're bai anaiya.
- Joxe Mai 're bai.
- Harri ttikiyakin.
- Gaztia berriz, hua 're harri haundiyakin hua hobia berriz zen. Uan bi zarrenak hillak dia 'ta uan gaztia bakarra bizi da.
- Bai, bai.
- Usatita zer da, Gurutze? 'O ya Irun da Usatita?
- Ez, ez, Oiartzun da.
- Oiartzun da.
- Oiartzun da?
- Oiartzun da bai.

- Muga aldian du, biño.
- Geo hauntzuo bada Usatitazarre 're 'ta harrek erdiya izan ber du Oiartzungun 'ta beste erdiya Irunguan 'o.
- Irungua.
- Baut zerbatte aitzia bai.
- Hala sate 'ute. Ez dakit.
- Usatita bea, zea... Gurutzekua.

12. Apustuak

- **Erref**: OIA-060/020
- **Iraupena**: 0:00:44. **Hasi**: 00:33:26. **Bukatu**: 00:34:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Beste kirol batzuk
- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:
Lehen, herri-kirolak ez ziren jaietan eta erakustaldietan ematen, apustu eta desafioen bitartez baizik.

Transkripzioa
- Ta zea, gaiñekun hola... Hoi noiz, e... Usatita... Usatitakuk noiz aitzen zin... Karo, oain fiestatan 'ta esibiziyuk 'ta itten dia, biño len noiz itten zin?
- Apostuak itten zittuzten hoik.
- Hoik apostuk.
- Desafiyoka apostuak.
- Garaiy haitan esibiziyuk biño gehiyo zin apostuk.Zea, bat bestikin dirua jokatu 'ta. Dirua, apostua 'o.
- Garaiy haitan, ez dakit ba nik... Ze diru... Ze kantidade biño, hamar milla pezta 'ro, holakon batzuk izango zin, ez?
- Hamar milla pezta asko zen orduko!
- Hamar milla pezta zeiñek zittun?
- Biño ba! Idea hala 'ut zerbatte, e! Hamar milla pezta ingurua 'o ote zin!
- Kuadrillan 'o juntatuta!
- Bata bestikin juntatuta, bestela, hamar milla pezta ez zen Oiartzun guziyan bat izango!
- Ez, ez. Egiya.

13. Gurutzeko baserriak

- **Erref**: OIA-060/022
- **Iraupena**: 0:03:04. **Hasi**: 00:34:36. **Bukatu**: 00:37:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:
Gurutzen baserri handiak daude: Aldako, Sein... Arteaga Oiartzungo handienetakoa da: lursail asko eta onak ditu. Gerran etxe askori eman zioten su: Erbiti, Artia, Bordatxipi, Larraburu... eta gero Irunen kale oso bati ere su

eman eta Frantziara ihes egin zuten "gorriek". Bi bandoetakoei "Nazionalak" eta "gorriak" esaten zitzaien.</p>

Transkripzioa
- Pues hoi...
- Gurutzen?
- Aldako 'ta Sein.
- Sein 'ta Aldako 'ta hoik.
- Sein 'e Gurutze zeatzen dute, konsideratzen da. Gurutze bezela tortzen dia kartak eta hola, Seiñekuk 'e. 'Ta haundinak Sein 'ta... Aldako eta Artia. Artia bestia haundiya. Hiru haundinak hemen Oiartzunguk hoik izango dia.
- Terrenoz haundinak hoik bai.
- ¿Y Txipi no es más grande?(...) Txipi.
- Quién?
- Txipi.
- Txipi?
- Txipi. ¿No tiene una planta muy grande?
- Bai, biño baserriya zea bezela.
- ¿Era caserio no?
- Bai.
- ¡Caserío o, casa!
- Txipi 're...
- Terrenoz, Artia terrenoz haundina.
- Artia, Artia... Terrenoz haundiya izan ber du Artiak!
- Artia 'ta...
- Gaiña onak!
- Aldako 'ta Sein nik uste.
- Bai.
- Bai. Hoik izango zin.
- Txipin geo bazin zean, oain billak eta din hoi 'ta Txipi 're dexentia izango yun, ez?
- Bai. Txipik 'e izango zittun, biño... Ez, Artiakin ez kompaatu!
- Ez. Artiakin kompaatzeik ez!
- Artiak iatze tokiya 'ta larria asko 'ik e! 'Ta belasuk onak! Artia baserri haundiya 'uk.
- Baserri erra. Artia baserri haundiyenetakua da. Oiartzunen aurren aurrenetako baserriyak hoik dia.
- Hoi Lazkamokua da hango andria, ama, han bizitzen da.
- Bai, bai.
- Han bizitzen da. Gizona gazteik hil ziyon harrei 're, Manuel.
- Itxia guk iña da. Ni hantxe hasi nitzan ieltsero.
- Bai, e?
- Artian bai.
- Erre in baizuten. A! Hora ez!
- Iñ 'o berrittu? Berrittu ingo zuten?
- Berrittu. Hua...
- Berrittu, berrittu, dena bukatu. Hoa dena erre 'ta geo berriz 'e arreglatua zen pixkat.
- Biño nola erre zen? Gerra dembun, 'o...
- Gerra dembun!
- Gerra dembun bai.
- Erre in zittuzten. Hasi hortikan zea man ziyoten, Palankaiyan itxiai man ziyoten su, biño haik pixakin 'ta urakin 'ta in zuten itzali 'ta geo ordun torri zin honea. 'Ta ordun... gau batin man ziyoten denai hoiri. Zeatik hasi...
- Erbitti.

- Erbitti, geo zea, Artia...
- Artia...
- Geo Borda Ttiki...
- 'Ta bestia zea...
- Borda Ttiki.
- 'Ta hoi denak...
- 'Ta Erbitti azpiko aldekua 're bai. Zein zen hua?
- Larraburu.
- Larraburu.
- Larraburu, bai.
- Larraburu.
- Hoi denak, denak su man 'ta geo Irunen segidan kale bat dena su man 'ta Fraintzira pasa zin, nazionalak sartu biño lenotikan. Haik denak utzita jon zien, biño dena su man 'ta erreta.
- Hoi ze in zuten, republikanuk? 'O zeiñek eman ziyoten su?
- Gorriyak!
- Gorriyak.
- Gorriyak saten ziyotenak.
- Bai, 'ta Irunen itxe pilla galanta.
- Gorriyak 'o, ez dakit zein behintzat.
- Bai, gorriyak.
- Bai, gorriyak saten zin.
- Nazionalak eta gorriyak.
- 'Ta Palankaiyak in zun itzali 'ta haik eman 'ta jon in baizin.

14. Milaka soldadu

- **Erref**: OIA-060/023
- **Iraupena**: 0:02:20. **Hasi**: 00:37:40. **Bukatu**: 00:40:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Gurutzen soldadu asko zegoen; milatik gora. Arkalen eta Babilonian barrakoiak zeuden. Gurutzeko errepidean aritzen ziren instrukzioak egiten. Hika.

Transkripzioa
- 'Ta ordun etorri zian (...) Austiñen etxea.
- 'Ta hemen Arkalen iondu zin soldauk zer zin gerra aurretik 'o gerra 'ta geo?
- Geo, geo.
- Geo, geo.
- Gerra ondorin bai.
- Geo.
- Asko zin, ez? Istrukziyuk 'ta itten aitzen zin, ez?
- Kantidadia!
- Joe, hemen...
- Hor 'ta geo Babilonian, hor Pikoketa aldeku hortan. Hor bi tokitan barrakoiyak. Beko txokuan, geo ermita 'at 'e bazen, meza mateko 'ta in zuten.
- Baita 're.
- 'Ta beste pixkat aurrexio jon 'ta goiko zea hontan. Han bos barrakoi, zian,

zea, Trabajadorik eoteko.
- Zean, Babiloniyan.
- Babilonia.
- Babilonia beko zokuan do baserriya.
- Babiloniyan battun. Zuen itxe ondun battun, Antsillesku hortan 'e bai, Arkale berriku honta 'e bai.
- Bai, bai.
- Arkale berriku hontan 'e bai. 'Ta geo Arkalen beste bi tokitan, Arkale goiyan 'ta Arkale bian.
- Gue itxeko ondu hoi... Gue itxi ondoku hoik 'ta hoi denak desein 'ta denak hortikan Arkalea jon ttuken denak. 'Ta hoi hustu 'ta Arkalea jon ttuken. 'Ta horko denak. 'Ta geo Babilonian eta beko txoku hartan, Babilonia eta Arkalen. Bi tokitan bakarra jarri ttuken soldaduak. Hor 'ta han.
- Geo goiyan Pikoketan 'e battun.
- Bai, lenotik 'e bai.
- Lenoztikan Pikoketan. Garai beretxun.
- Lanin, lanin aittu zin garaiy hoitan zerbatte barrakoiyak han, gaiñekun eunez jornala itten. Pikoketan
- (...)
- Kamiyuk 'ta itten aittu zinian, ordun barrakoiyak bai han jarriyak. Eun bat pasatzeko 'ta komei, biño lotako 'ta han ez.
- Minetan 'e bai. Hemengo... Hemen zeaku hontan?
- Mokozorrotzen 'e bai.
- Mokorrozko mina hortan hor eondu ttun dembo pilla batin.
- Bai, hor eondu ttun. Biño gehina eondu zena hau.
-Gehina honea juntatzen zin. Istrukziyuk itteko hemen ibiltzen zin, karretera hontatik. Irisotikan hasi 'ta Txipiberriño. Dena soldadoz betia.
- Istrukziyuk ikasten, bai!
- Bi zean, biño totalmente, e ordun!
- Uan biño automobill gutxiyo ibiltzen zen ordun. Karreteran.
- Ni akortzen naz, ni... Istrukziyuk nola ibiltzen zin ondo. Orduko ya, zea, urte batzuk, zea, bazen gerra bukatua 'ta. Biño hau dena betia, e! Dena!
- Karo, eske pilla bat izango zin, ez? Soldauk, asko izango zin soldauk, ez?
- Bueno! Millaka.
- Biño barren hau 're bai geo, e!

15. Gurutzeko tabernak

- **Erref**: OIA-060/025
- **Iraupena**: 0:01:40. **Hasi**: 00:45:00. **Bukatu**: 00:46:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Lexikoa
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:
Tabernaren aurretik, denda ttiki bat zuten galdostarrek. Auzoko esnea hartzen zuten eta Donostian saltzen zuten. Handik ekartzen zuten dendarako jeneroa. Sagardoa ere saltzen zuten eta pentsua ere bai: errejilloia. Gurutzezarrak goian zuen taberna, eta, behean, heia; hazitako zezena edukitzen zuten. Hika.

Transkripzioa

- Zer kambitu da gehiyo hola, itxuraz behintzat? Itxiak, baserriyak hola eroiyak eta baia? 'O...'O...
- Baserriyak eroiyak hemen?
- Len bazinak eta oain... Len ez zinak eta oain bai 'ta...
- Ba al da iñor baserriya (...) hemen?
- Baserriya zer?
- Itxia berrituk.
- Eroita 'ro geldittuak, aleiya, bai.
- 'O berriyak iñak, 'o...
- Larraburu. Larraburu ez zen iñ.
- Larraburu ez zen in.
- Erre zutena Larraburu ez zen in, geyo.
- Zeaku hortan 'e bai. Beste Aitzolaetxeberri 'ro. Hor 'e bai. Paeta zarra bakarra dona, leno itxia zena.
- Nun, nun?
- ¡Aquí, donde Trapaa por ahí donde los tiros! ¡Donde tiran los tiros!
- A! ¡sí!
- A! ¡Ya!
- Ahí hay un caserío, ahí, había un caserío, bai.
- Sí.
- Aitzolaetxeberri. Aitzolakua zen... Itxi hua zen.
- Gaiñekun hemen...
- Gue barriyun... Ez.
- Hor bestia (...) Oain itxe berriya iña don zea...
- (...)
- Guk itxe zarra saten geniyona. Hua 're erre in yun dena 'ta horrei, zea yun,
- Bai, Irisokua.
- Irisokua.
- Bai, hua 're bai. Biño uan berriya iña.
- Berriro berriya iña! Beste zarra leno bi bizitzakua 'o ez dakit zer zen. Matxines hor bizittuk ttun.
- Ya, ya, ya.
- Geo Auztira jon zena.
- Auztira jon zin.
- (...)Lo que menos ha cambiau.
- Bai. Gutxi kambitu da.
- ¡Y gracias a dios!
- Bai,bai, ze bestik! Arragua 'ta Ugaldetxo 'ta hoi denak. Eta garai... Hau kamiyua galipota ez zen izango len?
- Bai, bai.
- Bai?
- Hau zen dembo batian...
- El camino de la reina.
- Sí. La... La... Este...
- Errege, errege biria 'ro...
- Bai, bai.
- Errege biria?
- Dilijentziyak hemen ibiltzen zian. De Irun a Madrid iban, hemendikan joten zian dilijentziyak.

16. Errege Bidea

- **Erref**: OIA-060/027
- **Iraupena**: 0:01:58. **Hasi**: 00:48:02. **Bukatu**: 00:50:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak
- Euskara » Lexikoa
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:
Desagertutako baserriak: Larraburu, Aitzolaetxeberri, Etxezarra. Gurutzeko errepidea benetako errepidea da, garai bateko Errege Bidea baitzen. Irundik Madrilerako bidea egiten zuten dilijentziek. Hika.

17. Pikoketako estrata

- **Erref**: OIA-060/029
- **Iraupena**: 0:00:44. **Hasi**: 00:52:11. **Bukatu**: 00:52:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Lexikoa
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

Laburpena:
Trabajadoreek bidea egin aurretik, estrata zegoen Pikoketara. Nondik nora zihoan. Toponimia.

Transkripzioa
- 'Ta len Pikoketa aldea 'ta nondik zen biria?
- Hor biria ona bai, zea
- Estrata.
- Len 'e bai, estrata. Miño geo soldauk in tzutenian, zeatua... Zampatua zeatua, ondo jarriya, biño asfaltatu gabia. Hoi hoeita hamar bat urte 'o asko gehiyo ez duk hoi asfaltatu zutela.
- Biño lenoztik herri biria zen?
- Herri biria bai.
- Hemendikan Antsillesen barrena, Telleri, Telleritikan hortikan xuxenin Ameztieta.
- Ameztieta.
- Hacia Ameztieta.
- Geo Gorrintzolo.
- Geo ezkerreko ayekatikan Guardiko lepoa, Leungo xabala. 'Ta geo Arroixta, 'ta Arroixtatikan zuzenian Pikoketa.
- A la escuela por ahí...

18. Igandean meza eta erosketak

- **Erref**: OIA-061/002
- **Iraupena**: 0:01:10. **Hasi**: 00:02:50. **Bukatu**: 00:04:00

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:
Jende gehiena igandeko seietako mezara joaten zen. Kalean, dendak, ile-apaindegiak eta tabernak irekiak egoten ziren ordurako, orduan aprobetxatzen baitzuten auzoetan bizi zirenek erosketak egiteko.

19. Galdostarren kamioia

- **Erref**: OIA-061/003
- **Iraupena**: 0:01:30. **Hasi**: 00:04:00. **Bukatu**: 00:05:30

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Beste garraio batzuk
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:
Bederatzietako mezara joaten zena alferra omen zen. Baserritarrak goiz hasten ziren lanean; esneketan aritzen zirenak, batez ere. Gurutzeko baserritar gehienek Galdosenera jaisten zuten esnea. Gero, Juanito eta Faustinoren aitak eramaten zuten Donostiara. Beren kamioiak autobus zerbitzua ere egiten zuen.

20. Guardia Zibilak errondan

- **Erref**: OIA-061/005
- **Iraupena**: 0:01:00. **Hasi**: 00:05:40. **Bukatu**: 00:06:40

Gaia(k):

- Lanbideak » Polizia

Laburpena:
Guardia zibilak ere Galdostarren kamioian igotzen ziren Gurutzera, erronda egitera. Arraguan garita zegoen eta han egiten zuten erreleboa.

21. Juanitok apustua irabazi

- **Erref**: OIA-061/006
- **Iraupena**: 0:02:10. **Hasi**: 00:06:40. **Bukatu**: 00:08:50

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Beste garraio batzuk

Laburpena:
Gaur egun baserri gehienetara pista dago, baina garai batean bide eskasak izaten ziren. Altzitik Gurutzera estrata zegoen, baina malda handikoa. Behin apustua egin zuen Juanitok, eta aitaren kamioiarekin igo zen.

22. Aireplanoa zela uste

- **Erref**: OIA-061/008
- **Iraupena**: 0:01:10. **Hasi**: 00:09:00. **Bukatu**: 00:10:10

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Beste garraio batzuk
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:
Altzira ez zen behin ere automobilik igo, eta, Juanito kamioiarekin igo zenean eta hango argiak ikusi zituztenean, uste zuten aireplano bat erori zela. Estrata txarra zen, baina hegoa zegoenez, lehorra zegoen. Hika.

23. Apustu kontuak

- **Erref**: OIA-061/010
- **Iraupena**: 0:03:10. **Hasi**: 00:11:20. **Bukatu**: 00:14:30

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Beste garraio batzuk

Laburpena:
Juanitok apustua nondik nora atera zen kontatu digu. Kamioia aitarena zen eta kezkatuta egon zen hura, leihotik begira, semeak zer egiten zuen erne. Hika.

24. Baserritik kanpo, lan gutxi

- **Erref**: OIA-061/011
- **Iraupena**: 0:04:10. **Hasi**: 00:14:30. **Bukatu**: 00:18:40

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:
Lehen ez zegoen hainbeste lantegi eta baserritik atera behar izaten zen dirua, esnetik batez ere. Meategietan ere aritzen ziren batzuk. Tiburtzio, esaterako, Arditurrin aritua da eta baita San Narzison ere. Hika.

25. Argindarra eta Kukullu

- **Erref**: OIA-061/012
- **Iraupena**: 0:02:00. **Hasi**: 00:18:40. **Bukatu**: 00:20:40

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:
Etxe gutxitan zegoen argindarra, eta, zegoen tokian instalazioa txarra zenez, askotan joaten zen argia. Kukullu irundarra aritzen zen Gurutze aldean argindarra jartzen. Pikoketan haizearekin ere jarri zuen. Hika.

26. Ura igotzeko beleak

- **Erref**: OIA-061/014
- **Iraupena**: 0:03:50. **Hasi**: 00:21:40. **Bukatu**: 00:25:30

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:
Argindarraren instalazioak kaxkarrak ziren. Etxeetara ura igotzeko beleak jarri ziren. Oraindik ere badabiltza Gurutzen. Ergoiengo Simoneko Angel Artolak jarri zituen. Hika.

27. Ura eta sua lortzeko, lan egin behar

- **Erref**: OIA-061/016
- **Iraupena**: 0:03:30. **Hasi**: 00:27:00. **Bukatu**: 00:30:30

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:
Lehen ez zegoen ur-korronterik etxeetara. Iturritik makina bat ur garraiatu behar izaten zen. Beheko sua izaten zen etxe gehienetan. Gero hasi ziren su ekonomikoa jartzen. Otaxa: suak pasatako egurra. Taloa nola egiten zen. Hika.

28. Aurrerapenak

- **Erref**: OIA-061/017
- **Iraupena**: 0:01:20. **Hasi**: 00:30:30. **Bukatu**: 00:31:50

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak

Laburpena:
Gurutzeko lehendabizikoetako telefonoa Galdosenen jarri zuten. Ertxingo amona penatan, beheko sua kendu eta ekonomikoa jarri zutenean. Hika.

29. Bilerak nonahi

- **Erref**: OIA-061/018
- **Iraupena**: 0:03:20. **Hasi**: 00:31:50. **Bukatu**: 00:35:10

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:
Toki askotan izaten ziren bilerak. Ezagunenak Altzibar eta Txikierdikoak ziren,

baina baserri askotan jotzen zen soinua; Pikoketan eta Amezketan, esaterako. Irunen: Xorruene, Estebene eta Katean... Galdostarren osabak, Borreiak, toki askotan jotzen zuen soinua. Neska kontuak. Pallakatu. Hika.

30. Sorgin txiki

- **Erref**: OIA-061/020
- **Iraupena**: 0:02:10. **Hasi**: 00:35:50. **Bukatu**: 00:38:00

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Ipuinak, mitoak eta istorioak

Laburpena:
Sorgin txikiren kontua. Maindire batekin ateratzen zen baten bat, eta harrapatu egin zuten. Atorrante bat. Otarre-xestua. Hika.

31. Harrikalariak: garai batean bai

- **Erref**: OIA-061/022
- **Iraupena**: 0:00:50. **Hasi**: 00:38:50. **Bukatu**: 00:39:40

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Inguruko herriak eta auzoak

Laburpena:
Oiartzuarrek harrikalarien fama dugu. Gure gurutzetar hauek ez ziren haserretzen kanpokoekin; ez ziren harrika aritzen. Garai bateko kontuak omen.

32. Kontrabandoa: ibilbidea

- **Erref**: OIA-061/023
- **Iraupena**: 0:03:10. **Hasi**: 00:39:40. **Bukatu**: 00:42:50

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Tiburtzio eta Santos kontrabandoan ibiliak dira. San Antondik -Lesakatik- etortzen ziren, kanaletik barrena. Bi etapatan egiten zuten: lehendabizi Gurutzera eta gero Gaintxurizketara. Paketeak kendu izan dizkiete. Hika.

33. Kontrabandoa: zer pasatzen zuten

- **Erref**: OIA-061/024
- **Iraupena**: 0:02:10. **Hasi**: 00:42:50. **Bukatu**: 00:45:00

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Santos ez zuten behin ere harrapatu; zortea izan zuen. Batzuek zintzo ordaintzen zuten, eta besteek, ez. Zer ibiltzen zituzten: puntillak, koloniak,

iratzargailuak,... Automobilaren pieza asko. Ardi-larruak ere bai, Frantzia aldera. Baina gehiena handik hona. Hika.

34. Mendinzarreko eskola

- **Erref**: OIA-061/026
- **Iraupena**: 0:01:35. **Hasi**: 00:48:00. **Bukatu**: 00:49:35

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:
Arraguako Mendinzarren eskola zen. Han ibili zen Santos. Bidea egiteko bota zen Mendinzar. Hika.

35. Ameztietan eskola

- **Erref**: OIA-061/028
- **Iraupena**: 0:00:25. **Hasi**: 00:49:45. **Bukatu**: 00:50:10

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:
Ameztietan eskola edo dotrina ematen zuen bertako amonak.

36. Eskerrik asko'. 'Sango yogu'.

- **Erref**: OIA-061/030
- **Iraupena**: 0:00:50. **Hasi**: 00:51:10. **Bukatu**: 00:52:00

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Esaerak

Laburpena:
Oiartzunen 'eskerrik asko' esan eta askotan erantzuten dena: "Sango yogu". Alegia, "ez horregatik" esatea bezala da.

37. Korrikalari apustua

- **Erref**: OIA-061/031
- **Iraupena**: 0:01:30. **Hasi**: 00:52:00. **Bukatu**: 00:53:30

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:
Apustuzaleak ditugu gurutzetarrak; koadrilla hau bai, behintzat. Altzin barrikotea egin eta agudo atera zen apustua.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-03

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com